

LÓRINCZNÉ BENCZE Edit
főiskolai tanár,
Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvár

professor
Kodolányi János University, Székesfehérvár, Hungary
 email: lbedit@kodolanyi.hu

HORVÁTORSZÁG HÉT ÉVE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

SEVEN YEARS AFTER – CROATIA IN THE EUROPEAN UNION

ABSTRACT

Today, when Croatia has been a member of the EU for seven years, there are a variety of issues that have to be considered in the context of what Croatian accession to EU means to Croatia, i.e. what changes it caused and how it contributed to its development. The aim of the essay is to introduce Croatian interest representation in the EU and analyse the impact of the accession process on the development of the Croatian political and economic system, as well as its impact on the sociocultural changes in society and the perception of the EU among Croatian citizens. To sum up, the experience of the first years of Croatia's membership in the EU sends some clear message to the candidate countries, namely not all benefits are evident in the short run but deepest changes can already be noticed in the transformed society and institutions. The EU membership will not generate growth itself - economic progress depends on Croatia's own efficiency to carry on reforms.

Kulcsszavak: érdekérvényesítés, nemzetépítés, nemzeti identitás, nacionalizmus, történelmi és az államiság hagyományai, nemzeti megbékélés,

Key notes: interest representation, state-building, nation-building, national identity, nationalist ideology, historical and statehood traditions, national reconciliation,

1. Bevezetés

Napjainkban, amikor Horvátország már hét éve tagja a Közösségnek számos kérdést figyelembe kell venni, amikor meg akarjuk húzni ezen tagság mérlegét és elemezni kívánjuk, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozás milyen változásokat eredményezett az új tagállamban és ezek miképpen járultak hozzá a fej-

lődéshez. A tanulmány két aspektusból közelíti meg a kérdést. Egyrészt elemzi a horvát érdekérvényesítés lehetőségeit és korlátait az EU-ban, megvizsgálja az EU intézményeiben és döntéshozatali mechanizmusában való részvételt, a koalícióalakítás kilátásait, kitér arra, hogy milyen az Unió megítélése a tagállamban. Másrészt bemutatásra kerül, hogy a csatlakozásnak milyen hatásai voltak Horvátország politikai rendszerének, az állami intézményeknek és a demokratikus normáknak a fejlődésére, elemzi ezek következményeit a társadalom szociokulturális változásaira, az identitásra, az EU-tagságra és a horvátok körében az EU támogatottságára, továbbá kitér a gazdasági folyamatok alakulására.

2. A horvát csatlakozási folyamat hatásai a tagállamiságra

Horvátország első nyugat-balkáni államként több mint tíz évig tartó csatlakozási folyamat végeredményeképpen 2013. július 1-én lett az Európai Unió tagja. Csatlakozási kérelmét 2003. február 21-én adta be, a csatlakozási tárgyalásokat 2005. október 3-án kezdte meg és 69 hónap múlva, 2011. június 30-án zárta be az utolsó dossziét. A hosszúra nyúló folyamatot több tényező is befolyásolta, s mind Zágráb, mind az Európai Unió részéről voltak hátráltató tényezők. Ezek közül a legjelentősebb, hogy Horvátországnak a Közösség által támasztott soha korábban nem alkalmazott kibővített kritériumrendszernek kellett megfelelnie és ezek teljesítésével bizonyítania kellett, hogy alkalmas az uniós tagságra. Csatlakozása tehát nagy mértékben függött az állam adaptációs képességétől.¹ Ez a kilencvenes években nagyfokú hiányosságokat mutatott, tekintettel a Tudman-féle autoriter kormányzásra és az általa kialakított etno- és nómenklatúra nacionalizmusra, amikor Zágráb elsőrendű érdeke a független nemzetállam megteremtése és megvédése volt. Horvátország ennek következtében úgy lépte át az ezredfordulót, hogy nem volt intézményesített kapcsolata Brüsszellel.²

S bár Tudman halála után jelentős előrelépés következett be, számtalan negatív tényező akadályozza jelenleg is az uniós normák általánossá válását. Ezek között találunk gazdasági problémákat, úgymint a piacgazdaság késedelmes kialakulása, a privatizációs nehézségek, az állam túlzott gazdasági szerepvállalása, a gazdaság szerkezetátalakításának hiányosságai, valamint az ország gazdasági környezetének általános problematikája, tekintve, hogy területének 64,3%-a különleges bánásmódban részesülő terület. Társadalmi-politikai téren az európaizációt hátráltatja többek között a korrupció magas szintje, az uralkodó elit és a lakosság közötti mélyülő szakadék, a kisebbségi és menekültkérdés rendezetlensége, a korszerű intézményrendszer megteremtésének és az igazságszolgáltatás átalakításának problémái. Külső visszahúzó erőt jelentenek területi vitái határkérdésekben és az interregionális kapcsolatok alacsony szintje.³

Mindezen negatív hatások mellett számos, a csatlakozást támogató tényező is létezett. Ezek közül kiemelendő, hogy az állam a balkáni helyett közép-európai identitással bír, így az európai normák elfogadása könnyebben megvalósul, mint a

térség többi államában. 2000-től kezdve egyértelmű és visszafordíthatatlan folyamat a demokratikus átalakulás, az ország külpolitikai prioritása az integráció, melynek sikerét jelzi Zágráb NATO tagsága, hogy nehézségei ellenére a régió gazdaságilag legjobban teljesítő állama. Előnyt jelent a helyi szereplők, a belső erők, a civil szerveződések és a lakosság elkötelezettsége az európai értékek irányába és nagyfokú aktivitása azok adaptálására.

Az állam integrációját nem csak belső nehézségek és a Közösség kritériumrendszerének változásai nehezítették, hanem az Unió belső problémái miatt negatíván ható körülmények is befolyásolták. A horvát csatlakozás kezdete egybeesett az EU-n belül 2004 után tapasztalható bővítési fáradsággal, valamint az alkotmány francia és holland elutasítása miatti válsággal. Zágrábnak szembe kellett néznie a Közösség abszorpciós kapacitási képességének hiányával, s az állam úgy nyitotta meg a tárgyalásokat, hogy nem volt biztosított számára az Unió munkájában való részvétel (az csak 2009-ben a Lisszaboni Szerződés elfogadásával valósult meg). Hátráltatta a horvát csatlakozást az ország rendezetlen viszonya a szomszédos államokkal, különösen Szlovéniával. Végül a világméretű pénzügyi és hitelválság is a horvát csatlakozás idején tört ki további hátráltató tényezőt jelentve.⁴

3. Horvátország az Európai Unióban

Horvátország uniós érdekérvényesítésének legfőbb eszköze a közösségi intézmények munkájában és a döntéshozatali mechanizmusban való részvétele. Csatlakozása óta három európai parlamenti választáson vett részt. Először 2013. április 14-én, 20,84%-os részvételi aránnyal került sor annak a 12 főnek a megválasztására, akik a 2009 és 2014 között működő intézményi ciklus utolsó évében képviselték az államot. Ekkor az ellenzékben lévő jobboldali Horvát Demokratikus Közösség (HDZ) vezette pártszövetség szerezte meg a legtöbb, hat képviselői helyet, a kormányzó Szociáldemokrata Párt (SDP) vezette pártlistáról öt jelölt jutott be az EP-be. Egy képviselői széket szerzett a szintén ellenzékben politizáló baloldali dolgozók pártja (Hrvatski laburisti - stranka rada). Az első soros EP választást 2014. május 25-én tartották, amikor is Horvátország az egyik legalacsonyabb, 25,24%-os részvételi aránnyal választotta meg 11 EP képviselőjét. A HDZ vezette hat pártot tömörítő jobboldali koalíció a voksok 41,43 százalékát megszerezve hat mandátumot kapott, a Szociáldemokrata Párt által irányított kormánypártok ezzel szemben az összes leadott szavazatnak mindössze a 29,92 százalékát tudhatták magukénak, mely négy képviselői helyre volt elég. Emellett még egy induló, a fenntartható fejlődésért küzdő ORaH (9,42%) küldhetett egy főt az Európai Parlamentbe, ami azért is nagy szó, mert a Mirela Holy által vezérelt politikai pártot az előző év októberében alapította az SDP egykori minisztere.

A legutolsó EP választásokra 2019. május 26-án került sor 29,85%-os részvételi aránnyal, az eredmény meglehetősen széles palettát mutatva, hiszen a 12 (a Brexit következtében Horvátország kapott egy plusz mandátumot) helyen hat párt

vagy pártkoalíció osztozkodott, akik öt frakcióban tevékenykednek. Fej fej mellett végzett a kormányzó jobboldali párt és a legnagyobb ellenzéki párt és a Szociáldemokrata Párt, mindkettő 4-4 képviselőt küldhetett az Európai Parlamentbe. Egy-egy mandátumot szerzett a Horvát szuverenisták koalíciója, mely az Európai Konzervatívok és Reformerek képviselőcsoportban foglal helyet, a Živi zid (Élő Fal) és a független jelöltként induló Mislav Kolakušić, mindketten az EP független képviselői, és egy helyet tudhat magáénak a hét apró pártot tömörítő Amszterdami Koalíció, aki a Renew Europe frakcióban foglal helyet.⁵

A 2019 decemberében felálló Európai Bizottságban a horvát biztos Dubravka Šuica, aki egyben a Bizottság alelnöki feladatait is ellátja és a demokrácia és demográfia kérdéseiről felelős. A 2013-as csatlakozáskor Neven Mimica, Horvátország bel-, kül-és európai ügyekért felelős miniszterelnökhelyettese lett a Barroso Bizottság fogyasztóvédelemért felelős biztosa. S a Juncker Bizottságban (2014-2019) is ő képviselte Horvátországot, mint a nemzetközi együttműködésért és fejlesztésért felelős biztos.

Horvátország hét szavazattal rendelkezik az Európai Tanácsban, s az állam csatlakozása azt jelentette, hogy az intézményben a kétharmados többséghez a teljes 352 szavazatból 260-ra van szükség. Mindemellett Horvátország egy-egy fővel képviselteti magát az Európai Bíróságban és az Európai Számvevőszékben, az államnak kilenc tagja van mind az Európai gazdasági és Szociális Bizottságban mind a Régiók Európai Bizottságában.⁶

Rendkívüli lehetőség a legújabb tagállam számára, hogy 2020. január 1-étől Horvátország tölti be az EU soros elnökségi tisztségét, melyet a horvát kormány Finnországtól vett át és Németországnak adja majd tovább 2020 júliusában. 2013-as uniós csatlakozása óta az ország először látja el ezt a fél évre szóló, rotációs alapon működő tisztséget, melynek során lehetőség nyílik az állam megismertetésére, alkalmasságának bizonyítására. Elnökségi mottója „Erős Európa egy kihívásokkal teli világban”, amelyben négy prioritást határozott meg. Az Unió kiegyensúlyozott, fenntartható és inkluzív növekedése és fejlődése mellett az összeköttetéseket teremtő, a védelmet nyújtó és a befolyással bíró Európa megteremtését szorgalmazza a horvát program. Külön kihívás számára, hogy az Egyesült Királyság Unióból való kiválásának folyamata a horvát elnökség alatt veszi kezdetét.⁷ 2020-ban Rijeka (Fiume) az első horvát város, mely betöltheti az Európa kulturális fővárosa szerepét.⁸

Az Európai Unió tagjaként eltöltött hét év alapján nehéz a mérleget meghúzni, hiszen az EU-tagság generációkon átívelő projekt, melynek hatásait rövid távon nem egyszerű megmondani. Különösen igaz ez akkor, ha a csatlakozó állam nehéz körülmények között, a még javában tartó gazdasági válság időszakában lesz egy gazdasági integráció tagja. A legszembetűnőbb változások ugyanis nem a csatlakozás után, hanem éppen az azt megelőző időszakban voltak, akkor ment végbe a legjelentősebb társadalmi átalakulás, létrejött a demokratikus intézményrendszer. A csatlakozás óta eltelt időhöz inkább negatív képzetek társíthatóak. Mindebben szerepet játszott az a hamis tévhit, amely úgy tekintett Horvátországra és annak

csatlakozására, mint a nyugathoz integrálódott, európai életszínvonalon élő önálló nemzetállamra. Mindez azonban nem valósult meg. Az átalakulás harminc éve alatt egyfolytában hangoztatott külföldi tőkebefektetések nem, vagy csak ritkán és meglehetősen szelektíven érték el az országot. A bankok – melyek zömében külföldi kézen vannak – nem fektettek be a helyi iparba, ehelyett a fogyasztást és az államadósságot finanszírozzák. A horvát gazdaság erősen függ a turizmustól, s végzetes lehet számára egy olyan globális katasztrófa, mint a koronavírus. A csatlakozás óta eltelt időben ironikussá vált, hogy míg a horvátok a nyugati tőkére várnak, mely gazdaggá teszi az országot, addig horvátok tízezrei vándorolnak nyugatra, ezáltal versenyképesebbé téve ezen államokat. Eközben Zágráb élre került a bizonytalan munkalehetőségek tekintetében, különösen a fiatalok körében és a munkanélküliséget illetően.⁹

A szélsőségesen negatív demográfiai paraméterek és trendek (a népesség csökkenése, elöregedése, migráció) miatt Horvátország ma az Európai Unió demográfiai szempontból legveszélyeztetettebb országai közé tartozik. 2016 végén Horvátországnak egyetlen demográfiai mutatója sem volt pozitív. Az EU tagság és a szabad munkaerőáramlás negatív hatással bír a lakosság elvándorlására, különösen a fiatal és diplomások, vagy magasan kvalifikáltak esetében. A Horvát Nemzeti Bank egy 2018-ban megjelent felmérése alapján 2013 és 2016 között 230 ezer ember hagyta el Horvátországot. A desztináció Nyugat-Európa volt, s az emigránsok 85%-a három államban, Németországban, Ausztriában és Írországban telepedett le.¹⁰ A becslések szerint a 2011–2021 közötti időszakban több mint 450 000 ember hagyja el várhatóan az államot.¹¹

A horvát csatlakozás egyik sajátossága, hogy az euroszkepticizmus, ellentétben a közép- és kelet-európai országokkal nem a belépés után keletkezett, hanem végig kísérte az egész csatlakozási folyamatot és az integráció után is folytatódott. A 2013-as Eurobarometer felmérése alapján a horvátok 58%-a érezte magát európai állampolgárnak,¹² és meglehetősen mérsékelt volt a bizalom az uniós intézmények irányában, az Európai Parlament 44%, az Európai Bizottság 43% szavazatot kapott (érdemes azonban megjegyezni, hogy ez szignifikánsan nagyobb volt, mint a nemzeti intézményekbe vetett bizalom).¹³ Hasonló kérdésekre a 2019. évi felmérés alapján a horvátok 64%-a érzi magát európai polgárnak, az Európai Unió intézményeiben a lakosság 46%-a bízik, míg 48% továbbra sem (a nemzeti parlament és kormány esetében ez az arány 13:84%).¹⁴ A Soros elnökséget megelőzően a SONDA IPSOS Puls által végzett közvéleménykutatás alapján további kismértékű pozitív elmozdulás tapasztalható. Arra a kérdésre, hogy ha most lenne a referendum, hogyan szavazna, 68% válaszolt igennel és 28% volt a nemek aránya (ez 2012-ben 67 és 33% volt), s a válaszadók 48%-a az EU-t pozitív dolognak tekinti.¹⁵

Az eltelt hét évben kevés dolog változott az EU viszonylatában, s az európai politikával kapcsolatos kérdések nem váltak a közérdekű témák és programok részévé. Ez alól két kivételt lehet megnevezni, egyrészt a görög válságot, melynek apropója, hogy Horvátország is hasonló helyzetbe juthat, ha a horvát állampolgá-

rok megkérdőjelezzik a megszorító intézkedéseket, másrészt a migráció. A gazdasági válságból való kilábalás, illetve a belpolitikai kérdések 2013 óta felülírták az uniós témákat.

Az állam a Közösségben is keresi az útját, s ennek meghatározó eleme, hogy miként tud az európai politikák aktív alakítója lenni. Ehhez elsősorban ad hoc koalíciókat képes kötni adott témákra és témánként különböző tagállamokkal. Ezek közül az egyik legjelentősebb, hogy már a 2014-2020 többéves pénzügyi keret vitája során támogatta a bruttó befizető államok érdekeit (hat hónappal a keret véglegesítése előtt lett az EU tagja) és még az EU nem teljes tagjaként csatlakozott a kohézió barátai csoporthoz, sőt a jelenlegi 2021-2027 időszak tárgyalásain is ezen csoportosulással együtt fejt ki álláspontját. A 2013-ban csatlakozó állam számára meghatározó volt, hogy az EU csatlakozási alapok felhasználásának meghosszabbítása megtörténjen, s összefogott a strukturális alapok esetében ugyanezen követeléssel előálló államokkal.

A horvát állam ezen lobbitevékenysége nélkülözhetetlen a strukturális alapokból történő részesedés miatt.¹⁶ Tagállamként Horvátország is kedvezményezettje az uniós pénzeszközöknek. A 2014-2020 közötti költségvetési időszakban 8,6 milliárd eurót különítettek el Horvátországnak az Európai Strukturális és Beruházási Alapok három ágából (Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap és az Európai Szociális Alap), ideértve továbbá az Európai Területi Együttműködést és az Ifjúsági Foglalkoztatási Kezdeményezést. Emellett a délkelet-európai állam 2 milliárd eurót fordíthat vidékfejlesztésre az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapokból és 252,6 millió eurót kapott a halászati és tengeri ágazat az Európai Tengerészeti és Halászati Alapokból.¹⁷

A következő (2021-2027) hétéves pénzügyi keret tárgyalásai jelenleg is folynak, s bár még nem lehet tudni, hogy az állam milyen mértékű támogatásban fog részesülni, de nagy reményekkel kecsegtet, hogy a tervezet szerint azon tagállamok fejletlen régiói, melyek még csak egy kohéziós programidőszakot fordítottak a felzárkóztatásra, további háromszáz milliós támogatásra jogosultak. Ezen kritériumnak jelenleg egyedül Horvátország felel meg. A javaslat további kedvező eleme, hogy külön támogatást kíván nyújtani a nagy népességvesztéssel járó államoknak, így beleértve Horvátországot is.¹⁸

Zágráb az EU költségvetésének bruttó befizetője, 2018-ban a nyolcadik legrosszabbul teljesítő álamként Közösség költségvetésének mindössze 0,34%-át adta.¹⁹ Az állam helyzetét tükrözi az EU 2018-as uniós költségvetése is, mely szerint az EU összes kiadása Horvátországban 1 120 milliárd euró, mely a horvát gazdaság 2,22%-ának felel meg, míg Zágráb befizetése az EU költségvetésébe 451 milliárd euró, mely a horvát gazdaság 0,89%-át teszi ki.²⁰

A nyugat-balkáni állam kereskedelmének legjelentősebb részét az Európai Unión belüli kereskedelem teszi ki. A horvát export 68%-a uniós államokba irányul, s a legjelentősebb forgalmat 2018-ban is (az előző évek volumene is ezt a sorrendet eredményezte) Olaszországgal (15%), Németországgal (13%) és Szlo-

véniával (11%) bonyolítja. A kivétel mindössze 3,4%-a irányul Magyarországra. A Horvátországba behozott termékek 78%-a érkezik az EU valamelyik tagállamából, (15% Németországból, 13% Olaszországból, 11% Szlovéniából), s Magyarország vonatkozásában ez 7,7%.²¹

Az állam jelentős lépéseket tett annak érdekében, hogy csatlakozási pontként szerepeljen az európai energiahatékonysági térképen. Hozzájárult a regionális energiapolitika meghatározásához és olyan regionális projektek megvalósításához, amelyek elősegíthetik a déli földgázfolyosó megnyitását az EU energiaellátásának diverzifikálása céljából. A 2014. évi tavaszi áradások után Horvátország az éllavasává vált a válságmegelőzés és természeti katasztrófák kezelésére létrehozott regionális mechanizmus kidolgozásának. Jelentős a részvétele a regionális kezdeményezésekben és uniós makroregionális együttműködésekben, többek között tagja a Duna Stratégiának, az Adriai és a Jón-tengeri Együttműködésnek, a Három Tenger Kezdeményezésnek.

Negatív visszhangot váltott ki a frissen csatlakozott államban, hogy 2014. januárjától túlzott deficit eljárást indítottak ellene, miután a Tanács megállapította, hogy Horvátország mind a költségvetési, mind az államadósságra vonatkozó kritériumot megsértette. A Tanács ajánlást bocsátott ki, amelyben Zágrábot a költségvetési hiány 2016-ig való korrekciójára szólította fel és 2014-re a GDP 4,6%-ában, 2015-re a GDP 3,5%-ában, 2016-ra pedig a GDP 2,7%-ában határozta meg a költségvetési hiány tekintetében elérendő célt.²²

2017. június 16-án a Tanács lezárta a túlzotthiány-eljárást Horvátország ellen, megerősítve, hogy költségvetési hiánya a GDP 3%-ában meghatározott uniós referenciaérték alá csökkent. Ennek háttérében az állt, hogy a horvát intézkedések következtében a GDP-arányos költségvetési hiány 2016-ban 0,8%-ra csökkent, vagyis jelentősen visszaszorult a 2015-ös 3,4%-os adathoz képest és a Bizottság 2017. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint a hiány 2017-re a GDP 1,1%-ára emelkedik, 2018-ra pedig a 0,9%-ára esik vissza. Így a hiány az előrejelzési időszakban a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alatt maradt. A testület javulást látott Horvátország GDP-arányos bruttó államadóssága tekintetében is, mely 2015-ben 86,7%-on tetőzött, majd 2016-ban 84,2%-ra csökkent, mely adósságráta összhangban állt az uniós adósságcsökkentési referenciaérték előrettekintő elemével. A túlzott hiány megszüntetését követő évtől, azaz 2017-től Horvátország a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenciós ágához tartozik.²³ Horvátország gazdaságát a hat évig tartó recesszió után nagyon lassú talpraállás jellemezte. Ezt tükrözi, hogy csak 2017-ben érte el az egy főre jutó GDP a recesszió előtti, s a 11500 euróval, jelenleg is a harmadik legalacsonyabb Bulgária és Románia után.²⁴

Horvátország számára prioritás, hogy minél előbb csatlakozni tudjon az Schengeni övezethez és az eurózónához. Előbbivel kapcsolatban az Európai Bizottság 2019 októberi jelentése szerint Zágráb minden előírásnak eleget tett és készen áll a schengeni szabályok teljes körű alkalmazására, ezért javasolta az Európai Tanácsnak az állam felvételét (a testület egyhangú hozzájárulása szükséges). A Bizottság

már korábban megerősítette, hogy az ország a 2016-ban induló folyamat részeként teljesítette az előírásokat az adatvédelem, a rendőri és igazságügyi együttműködés, a közös vízümpolitika, illetve a schengeni információs rendszer területén. Egyetlen elem hiányzott, hogy az ország alkalmazza a schengeni szabályokat „a külső határok igazgatásában”, s ez teljesült a Bizottság értékelése szerint. A felvételhez az Európai Tanács egyhangú hozzájárulása szükséges.²⁵

2019 júliusában Horvátország bejelentette azon szándékát, hogy az euroövezet-höz is szeretne csatlakozni. Az állam vállalta, hogy 2020 közepén belép az euró bevezetése előszobájának tartott ERM II árfolyamrendszerbe, valamint pénzügyi rendszerének a felügyeletét is részben átengedi, amennyiben ugyanakkor tagja lesz a bankunióknak is.²⁶

Az euróövezeti pénzügyminisztereket tömörítő befolyásos testület, az Eurogroup szerint a délkelet-európai állam alkalmas jelöltnek látszik az euróövezeti csatlakozáshoz, tekintettel arra, hogy az elmúlt 25 évben sikeresen fenntartották az ár- és pénzügyi stabilitást, valutáját szigorúan az euróhoz köti és így a kuna árfolyama szilárd, és 2015 óta a költségvetési folyamatok is fenntartható pályán vannak. Az államháztartás mérlege két egymást követő évben többlettel zárt, az államadósság csökken, a külső egyensúly javul, a fizetési mérleg többletet mutat. A bankrendszer likvid, nyereséges és tőkeerős. Negatívumként említették a szerkezeti gyengeségeket és elvárásként fogalmazódott meg, hogy a horvát kormány építse le a túlságosan is kiterjedt állami szektort, depolitizálja a közszolgáltatásokat és csökkentse a vállalkozások előtt támasztott adminisztratív akadályokat is. A testület azonban olyan új kritériumokat is megfogalmazott, mint a vezetők körében a politikai kinevezettek számának csökkentése, mely megerősíti a közigazgatás függetlenségét, javítja a közhivatalokban dolgozók kompetenciáját, és a közszolgáltatáson belül javítja a hatékonyságot. Az euró bevezetését legkésőbb 2024-re tervezi Zágráb, addigra az ország megfelelhet valamennyi maastrichti kritériumnak.²⁷

4. Összegzés

Horvátország hét éve tagja az Európai Uniónak. Ezen időszak alatt megtanulta a Közösség működési rendjét, az uniós intézményekben való aktív részvételt, elsajátította az érdekérvényesítési lehetőségeket, a koalícióalakítás széles eszköztárát, az uniós források lehívásának és minél hatékonyabb felhasználásának formáit. Az állam belső működése, intézményei, a gazdaság az európaizáció és az uniós normák folyamatos adaptációja következtében normalizálódott. Az uniós csatlakozás nem minden esetben váltotta be a hozzá fűzött reményeket, a várt gyors felemelkedés és kohézió elmaradt, de az állam jó úton halad afelé, hogy megtalálja helyét az EU-ban, hogy képes legyen összehangolni a közösségi és nemzetállami érdekeket.

JEGYZETEK / NOTES

1. Lőrinczné Bencze Edit (2013): Az európai uniós bővítések elmélete és gyakorlata a horvát csatlakozás tükrében. Aposztróf Kiadó. Budapest. 262–263. old.
2. Kasapović, Mirjana – Zakošek, Nenad (1997): Democratic Transition in Croatia: Between Democracy, Sovereignty and War. In. Šiber, Ivan (szerk.): The 1990 and 1992/93 Sabor Elections in Croatia. Zagreb. 11–33.; Kasapović, Mirjana (1996): Demokratska tranzicija i političke institucije u Hrvatskoj. Politička misao. 33 (2–3), 84–99. old.; Kušić, Siniša (2006): Croatia: Advancing Political and Economic Transformation. Southeast European and Black Sea Studies, Vol. 6, No. 1, March 2006. 65–81. old.
3. Lőrinczné Bencze Edit (2019): Bővítési európaizáció: Horvátország az uniós csatlakozás előtt és után. In. Koller Boglárka – Ördögh Tibor (szerk.): Európaizáció a Nyugat-Balkánon. Dialóg Campus, Budapest. 145–160. old.; Ördögh Tibor (2019): The EU's Relations with the Western Balkans and Turkey. In. Zoltán Gálik – Anna Molnár (szerk.): Regional and Bilateral Relations of the European Union. Dialóg Campus. Budapest. 49–64. old.
4. Lőrinczné Bencze Edit (2013): Az európai uniós bővítések elmélete és gyakorlata a horvát csatlakozás tükrében. Aposztróf Kiadó. Budapest. 252–266. old.
5. European Parliament (é.n.): Members of the European Union. Croatia. <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>
6. Croatia. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/croatia_en
7. Croatian Presidency of the Council of the European Union (2020) Priorities. <https://eu2020.hr/Uploads/EUPDev/files/priorities-of-the-croatian-presidency.pdf>
8. Rijeka 2020 European Capital of Culture Programme. <https://rijeka2020.eu/wp-content/uploads/2020/01/Brosura-EN.pdf>
9. Marko Kostanić (2020): Croatia in the EU, the EU in Croatia. Rosa Luxemburg Stiftung. <https://www.rosalux.de/en/publication/id/41618/croatia-in-the-eu-the-eu-in-croatia/>
10. Ivana Draženović - Marina Kunovac - Dominik Pripuzić (2018): Dynamics and Determinants of Migration - The Case of Croatia and Experience of New EU Member States. <https://www.hnb.hr/documents/20182/2101832/24-dec-drazenovic-kunovac-pripuzic.pdf>
11. Knezović, Sandro – Grošinić, Maja (2017): Migration trends in Croatia. Hanns-Seidel-Stiftung, Zagreb.
12. European Commission (2013): Standard Eurobarometer 80, First results Autumn, 2013. 34–35. old. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_first_en.pdf.
13. European Commission (2013): Standard Eurobarometer 80, November 2013. National Reports - Croatia. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_en.htm, pp. 5-6.
14. European Commission (2019): Standard Eurobarometer 92, First results Autumn 2019. 6. old. <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/>

- Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2255
15. Total-Croatia-News (2019): More Croats Support European Union Today than at 2012 Referendum. <https://www.total-croatia-news.com/politics/40437-european-union>
 16. European Commission (2016): European Structural and Investment Funds. Country Factsheet – Croatia. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2016/european-structural-and-investment-funds-country-factsheet-croatia
 17. European Commission (2014): Partnership Agreement on the European Structural and Investment Funds with Croatia 2014-2020. https://ec.europa.eu/info/publications/partnership-agreement-croatia-2014-20_en
 18. HINA (2020): Michel's Draft EU Budget Has Positive Elements For Croatia. <https://www.total-croatia-news.com/politics/41548-eu-budget>
 19. Statista (2019): Share of total contributions to the European Union budget in 2018, by Member State. <https://www.statista.com/statistics/316691/european-union-eu-budget-share-of-contributions/>
 20. Croatia. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/croatia_en
 21. Trading Economics (2019): Croatia. <https://tradingeconomics.com/croatia/exports-by-country>; <https://tradingeconomics.com/croatia/imports-by-country>
 22. Európai Unió Tanácsa (2014): A Tanács 2014/56/EU határozata (2014. január 28.) a Horvátországban fennálló túlzott hiányról. HL L 36., 2014.2.6. 13. old.
 23. Európai Unió Tanácsa (2017): A Tanács határozata a Horvátországban fennálló túlzott hiányról szóló 2014/56/EU határozat hatályon kívül helyezéséről. Luxembourg, 2017. június 12. 10000/17.
 24. Euractiv (2019): EU Country Briefing: Croatia. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/eu-country-briefing-croatia/>
 25. European Commission (2019): Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Brussels, 22.10.2019 COM(2019) 497 final https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20191022_com-2019-497-communication_en.pdf
 26. Ministry of Finance Republic of Croatia – Croatian National Bank (2019): Letter of Intent. Zagreb, 4 July 2019 <https://www.consilium.europa.eu/media/40282/letter-of-intent.pdf>
 27. Eurogroup (2019): Statement on Croatia's path towards ERM II participation. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/07/08/statement-on-croatia-s-path-towards-erm-ii-participation/>

FELHASZNÁLT IRODALOM / REFERENCES

- Croatia. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/croatia_en
- Croatian Presidency of the Council of the European Union (2020) Priorities. <https://eu2020.hr/Uploads/EUPDev/files/priorities-of-the-croatian-presidency.pdf>
- Draženić, Ivana – Kunovac, Marina – Pripuzić, Dominik (2018): Dynamics and Determinants of Migration - The Case of Croatia and Experience of New EU Member States. <https://www.hnb.hr/documents/20182/2101832/24-dec-drazenovic-kunovac-pripuzic.pdf>
- Euractiv (2019): EU Country Briefing: Croatia. <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/eu-country-briefing-croatia/>
- Eurogroup (2019): Statement on Croatia's path towards ERM II participation. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/07/08/statement-on-croatia-s-path-towards-erm-ii-participation/>
- European Commission (2013): Standard Eurobarometer 80, First results Autumn, 2013. 34–35. old. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_first_en.pdf
- European Commission (2013): Standard Eurobarometer 80, November 2013. National Reports - Croatia. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_en.htm, pp. 5-6.
- European Commission (2019): Standard Eurobarometer 92, First results Autumn 2019. 6. old. <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2255>
- European Commission (2019): Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Brussels, 22.10.2019 COM(2019) 497 final https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20191022_com-2019-497-communication_en.pdf
- European Commission (2016): European Structural and Investment Funds. Country Factsheet – Croatia. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2016/european-structural-and-investment-funds-country-factsheet-croatia
- European Commission (2014): Partnership Agreement on the European Structural and Investment Funds with Croatia 2014-2020. https://ec.europa.eu/info/publications/partnership-agreement-croatia-2014-20_en
- European Parliament (é.n.): Members of the European Union. Croatia. <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>
- Európai Unió Tanácsa (2014): A Tanács 2014/56/EU határozata (2014. január 28.) a Horvátországban fennálló túlzott hiányról. HL L 36., 2014.2.6. 13. old.
- Európai Unió Tanácsa (2017): A Tanács határozata a Horvátországban fennálló túlzott hiányról szóló 2014/56/EU határozat hatályon kívül helyezéséről. Luxembourg, 2017. június 12. 10000/17.
- HINA (2020): Michel's Draft EU Budget Has Positive Elements For Croatia. <https://www.total-croatia-news.com/politics/41548-eu-budget>

- Kasapović, Mirjana – Zakošek, Nenad (1997): Democratic Transition in Croatia: Between Democracy, Sovereignty and War. In: Šiber, Ivan (szerk.): The 1990 and 1992/93 Sabor Elections in Croatia. Zagreb. 11–33.
- Kasapović, Mirjana (1996): Demokratska tranzicija i političke institucije u Hrvatskoj. Politička misao. 33 (2–3), 84–99. old.
- Knezović, Sandro – Grošinić, Maja (2017): Migration trends in Croatia. Hanns-Seidel-Stiftung, Zagreb.
- Kušić, Siniša (2006): Croatia: Advancing Political and Economic Transformation. Southeast European and Black Sea Studies, Vol. 6, No. 1, March 2006. 65–81. old.
- Lőrinczné Bencze Edit (2013): Az európai uniós bővítések elmélete és gyakorlata a horvát csatlakozás tükrében. Aposztróf Kiadó. Budapest.
- Lőrinczné Bencze Edit (2019): Bővítési európaizáció: Horvátország az uniós csatlakozás előtt és után. In: Koller Boglárka – Ördögh Tibor (szerk.): Európaizáció a Nyugat-Balkánon. Dialóg Campus, Budapest. 145–160. old.
- Marko Kostanić (2020): Croatia in the EU, the EU in Croatia. Rosa Luxemburg Stiftung. <https://www.rosalux.de/en/publication/id/41618/croatia-in-the-eu-the-eu-in-croatia/>
- Ministry of Finance Republic of Croatia – Croatian National Bank (2019): Letter of Intent. Zagreb, 4 July 2019 <https://www.consilium.europa.eu/media/40282/letter-of-intent.pdf>
- Ördögh Tibor (2019): The EU's Relations with the Western Balkans and Turkey. In: Zoltán Gálík – Anna Molnár (szerk.): Regional and Bilateral Relations of the European Union. Dialóg Campus. Budapest. 49–64. old.
- Statista (2019): Share of total contributions to the European Union budget in 2018, by Member State. <https://www.statista.com/statistics/316691/european-union-eu-budget-share-of-contributions/>
- Rijeka 2020 European Capital of Culture Programme. <https://rijeka2020.eu/wp-content/uploads/2020/01/Brosura-EN.pdf>
- Trading Economics (2019): Croatia. <https://tradingeconomics.com/croatia/exports-by-country>
<https://tradingeconomics.com/croatia/imports-by-country>
- Total-Croatia-News (2019): More Croats Support European Union Today than at 2012 Referendum. <https://www.total-croatia-news.com/politics/40437-european-union>